

Open brief aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) over de Verwijsindex Risicjongeren

Na een eerdere [open brief aan de VNG](#) van Balans en andere partners op 3 februari 2021, en een [door de Tweede Kamer aangenomen motie](#), nam toenmalig Staatssecretaris Maarten van Ooijen in september 2022 het besluit om de Verwijsindex Risicjongeren (VIR) [als verplichting te schrappen uit de Jeugdwet](#). Het ministerie van VWS voert op dit moment het plan van aanpak uit om onder andere te komen tot een wetswijziging.

Inmiddels is echter een lobby gaande om de verwijsindex alsnog in stand te houden, dan wel te komen tot een vervangend systeem. De (gebruikersvereniging van) organisatie [Multisignaal](#) is initiatiefnemer tot deze actie. Naar hun zeggen, vanuit zorgen rondom de veiligheid, het welzijn en de ontwikkeling van kinderen/jongeren. De Multisignaal Verwijsindex levert de Verwijsindex aan 70% van alle gemeenten. Tijdens het [VNG jaarcongres](#), staat bij de Algemene Ledenvergadering van de VNG (25/26 juni) de VIR op de agenda. Wij delen, onder andere als input voor dit overleg, hierbij ons standpunt rond de verwijsindex.

Oudervereniging Balans is vóór het schrappen van de VIR als verplichting uit de Jeugdwet. Hieronder leggen we (nogmaals) uit waarom dit zo belangrijk is. En lichten we toe waarom we de recente acties rondom de status van de VIR afkeuren.

Waarom is besloten te stoppen met de VIR?

De staatssecretaris nam het besluit om te stoppen met de VIR om verschillende redenen. Zo is de meerwaarde van de VIR onvoldoende gebleken in het bewerkstelligen van haar doelstellingen. De Raad van State adviseerde al eerder om te stoppen met de VIR omdat, gezien de niet bewezen en/of geringe effectiviteit, de inbreuk die de VIR maakt op het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer niet te rechtvaardigen is. Zie het [advies van de Raad van State van 31 mei 2013](#). Onder andere om die reden, heeft de Kamer de motie aangenomen om de VIR als verplichting te schrappen uit de Jeugdwet. De staatssecretaris heeft vervolgens overlegd met belangenorganisaties uit het veld, en een weloverwogen beslissing genomen. Namelijk om de VIR als verplichting te schrappen uit de Jeugdwet en een traject te starten om dit uit te gaan voeren.

Lobby voor behoud verwijindex

Ondanks het weloverwogen besluit om te stoppen met de VIR, blijft er, met name vanuit de gebruikersvereniging van Multisignaal, [een roep om de VIR in stand te houden](#), dan wel te vervangen. Er is onder andere een promotiefilmpje gemaakt, een oproep om binnen de VNG (de Nederlandse Gemeenten) de '[Noodkreet verwijindex](#)' te steunen/in te vullen. Wij vragen ons hierbij af welke belangen hiermee zijn gemeoid. Die van het kind? Die van de professional? Die van een organisatie?

Wat is hier nu precies aan de hand?

In een filmpje vanuit voornoemde gebruikersvereniging, worden allerlei argumenten aangevoerd waarom de VIR in stand zou moeten worden gehouden. Het filmpje begint met een schokkend verhaal rond een meisje van 3, dat mishandeld werd door haar ouders. Met uiteindelijk haar overlijden als verschrikkelijk gevolg. In het filmpje wordt verteld dat er al meerdere hulpverleners betrokken waren én dat die op de hoogte waren van de mishandeling. Vervolgens wordt geprobeerd te beargumenteren dat het in deze casus een verschil gemaakt zou hebben, als de hulpverleners een melding hadden gemaakt in de VIR.

Maar bij een dergelijk ernstige situatie is een melding in de VIR natuurlijk niet de juiste actie. Als er concrete vermoedens, dan wel aanwijzingen zijn dat er sprake is van mishandeling, dient meteen een melding gemaakt te worden bij Veilig Thuis en/of een Verzoek tot onderzoek door de Raad van de Kinderbescherming te worden gedaan. Dit zijn geëigende instanties die in een dergelijke situatie snel moeten ingrijpen.

Afschuwelijke situaties die kinderen zijn overkomen, liggen aan de oorsprong van het ontwikkelen van de VIR als instrument. Bijvoorbeeld de zaak rond Savanna, en die van het 'Maasmeisje'. Maar ook in die situaties bleek na onderzoek dat de betrokken hulpverleners onzorgvuldig hebben gehandeld, signalen niet hebben opgevangen, gerapporteerd of opgevolgd. Nét als in het voorbeeld uit het filmpje. Waarbij óók wordt benoemd dat er meerdere hulpverleners op [de hoogte waren van de mishandeling](#). Maar dat de noodzakelijke acties niet zijn ondernomen. Melden in de VIR zou hier niet het verschil hebben gemaakt. Men wíst immers van de situatie. Was op de hoogte van de signalen. Maar hándelde niet afdoende. Dat gebrek aan handelen los je niet op met een systeem als de VIR.

Beschermd door de VIR?

De VIR is een duur systeem. Waar, zo blijkt in de praktijk, ook hele groepen kinderen/jongeren in worden gemeld, zonder zorgvuldige afweging of het daadwerkelijk om een risicojongere gaat. Denk aan groepen jeugdigen die naar speciaal onderwijs gaan, of misschien jeugdhulp nodig hebben. En die allemaal zonder individuele, zorgvuldige en onderbouwde risicoafweging worden geregistreerd in de VIR. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat dit niet bijdraagt aan het bereiken van de achterliggende doestellingen van de VIR. Veelal worden de jongeren zelf of hun ouders / vertegenwoordigers bovendien niet, of onjuist, geïnformeerd over de registratie, en/of om toestemming gevraagd om na een match in overleg te treden.

Op deze manier lijkt het of de Verwijsindex vooral bescherming biedt aan de verantwoordelijke professionals en partijen. Doordat met een melding in een systeem de 'zorgen' ergens zijn geregistreerd. Zonder dat de noodzakelijke stappen worden gezet indien een kind echt hulp nodig heeft. Daarbij komt dat de registratie regelmatig niet terecht is.

Kinderen en jongeren willen geen systeem

Multisignaal doet het in het filmpje en de berichtgeving voorkomen alsof kinderen en jongeren achter het behoud van de VIR zouden staan. En dat kinderen/jongeren geholpen zouden zijn met dit systeem. Dit zijn niet de signalen die wij als oudervereniging krijgen. En wij zijn niet de enige. In een [radiofragment van een uitzending bij NPO Radio1](#) (5 min. 30), waarin Wethouder Frank Pubben een pleidooi houdt voor het behoud van de Verwijsindex, geeft mevrouw Rowine de Wilde, directeur van de Kindertelefoon, ook helder aan wat kinderen en jongeren voor zorgen hebben rond een registratiesysteem als de VIR:

- Kinderen/jongeren zijn bang om in een systeem terecht te komen
- Kinderen/jongeren zijn bang voor sociale profilering
- Kinderen/jongeren zijn bang om de regie kwijt te raken

Verder zegt mevrouw De Wilde, dat het probleem is dat er niet voldoende naar kinderen en jongeren wordt geluisterd. Dat hun signalen niet serieus worden genomen en dat dit niet wordt opgelost met een systeem.

De wens om de VIR als instrument in stand te houden, dan wel een vergelijkbaar nieuw instrument te ontwikkelen, komt naar onze mening dan ook níet vanuit het belang van kinderen/jongeren.

Achter doelstellingen VIR

We willen er geen misverstand over laten ontstaan: Balans staat achter de doelstellingen van de VIR. En verzocht onlangs ook om een bijeenkomst te organiseren om te kunnen spreken over een wél effectieve, door ouders en jeugdigen gedragen manier waarop kan worden gewerkt aan de veiligheid van jeugdigen.

Balans zet zich in voor samenwerking met betrokkenen bij ouders en jeugdigen, die op een constructieve, respectvolle en gelijkwaardige manier met ouders en jeugdigen willen werken aan een omgeving en samenleving waarin kinderen en jongeren zich veilig voelen. Waarin zij gehoord en gezien worden en zich zo goed mogelijk, passend bij hun mogelijkheden, kunnen ontwikkelen tot gelukkige, stabiele mensen die vol vertrouwen hun plek in de maatschappij kunnen innemen.

Actie VNG

Wij verzoeken de VNG om de motie van wethouder Pubben af te raden en ook om haar leden op te roepen om, daadwerkelijk sámen met ouders en kinderen/jongeren (haar burgers), te zoeken naar een wél effectieve en door ouders en jeugdigen gedragen constructieve manier waarop kan worden gewerkt aan de veiligheid van jeugdigen, zoals in een aantal gemeenten al gebeurt. Wij gaan hierover graag met u in gesprek.

Met vragen over deze brief kunt u contact opnemen met ons directielid Joli Luijckx, 06 36108615 of joli.luijckx@balansdigitaal.nl

BALANS
Landelijke oudervereniging